vai ją dievino. Netgi ir jos šventumas nebuvo oraus pobūdžio, tariant, toks, kuris žmogų verčia jausti, kaip yra beviltiška mėginti būti geru. Ji buvo toli nuo to sparnuoto kopimo tobulybės laiptais. Kaip jos autobiografija rodo, ji pradėjo kilti iš dugno.

Teresė nebuvo susiraukusi šventoji. Ji netgi nebuvo šventoji su ramia ir paslaptinga šypsena. Iš jos raštų mes žinome ją labai mėgus gerą juoką. Ji juokėsi iš velnio, kai jai pavykdavo jį nugalėti; ji juokdavosi kai meilikautojai ją apipildavo pagyrimais; ir ji nuoširdžiai juokdavos savyje, kai žmonės įkyrėdavo jai, nes, kaip ji rašo, "visos šio gyvenimo blogybės man atrodo tokios lengvos, kad jų sunkumas nė nejaučiamas".

Prof. E. Allison Peers, jos gyvenimo tyrinėtojas rašo šv. Teresė turėjusi nepaprastą asmenybę. Jeigu ji būtų gimusi karališkoje šeimoje, ji būtų buvusi didesnė karalienė netgi už pačią Izabelė Katalikę, į kurią ji labai panašėjo. Kartu su tuo ji buvo ir įžymi rašytoja. Neišmokslinta, nepritrusi, ji nič nieko neparašė ligi nepasiekė 50 m. amžiaus. Ir po to, ji ėmėsi plunksnos tik atliekamu laiku ir rašė tarp nuolatinių trukdymų. Ir vis tik, nepaisant šitų kliūčių, ji laimėjo ispanų literatūroje vietą, kuri jai vienai tepriklauso. Ji yra išskirtina ir vienintėlė, kaip kad Cervantes, Lopez de Vega ir Calderonas yra išskirtini ir vienintėliai. Netgi ir tiems, kuriems nuostabūs dvasiniai patyrimai, apie kuriuos ji rašė, neturi prasmės, yra priversti pripažinti, kad jos raštai visiškai skirtingi nuo kitų ispanų rašytojų, ir kad ispanų proza būtų žymiai skurdesnė, jeigu šv. Teresė savo kūrybinį aktyvumą būtų nukreipusi į verpimą ar mezgimą.

Ir netgi dabar, pažymi prof. Allisonas, išvardijęs visas šitas jos savybes, mes visapusiškai jos dar neapibūdinome. Nes, jeigu jos "Gyvenimas", "Tobulumo kelias" ir "Išvidinė pilis" mum ją parodo kaip šventąją, kaip mistikę, kaip valdingą asmenybę ir kaip nepaprastą rašytoją, tas vertingas rinkinys, sudaręs 450 laiškų, atskleidžia sumanią moterį, labai gerai besiorientuojančią sudėtinguose reikaluose ir mokančią apseiti su vyrais ir moterimis, su kuriais jai teko susidurti, ir juos pastatyti kaip tik ten, kur jie geriausia tiko. Tuo atžvilgiu ir vėl, netikintieji negalėjo nepareikšti savo susižavėjimo ja.

Galiausiai, turime penktą didelį šv. Teresės veikalą: "Fundacijas" ir mes turime pačią šv. Teresę steigėją, kurioje visos kitos Teresės susitinka. Jeigu ji nebūtų buvusi tokia praktiška, ji nebūtų buvusi tokia veiksminga kaip steigėja. Jeigu ji nebūtų buvusi tokia didelė asmenybė, ji nebūtų buvusi tokia sekminga steigėja. Jeigu ji nebūtų apsigimusi rašytoja, jos fundacijų istorija tebūtų žinoma tik siauram rateliui. Jeigu ji nebūtų buvusi mistikė, mes nebūtume turėję nei jos Laiškų, nei Fundacijų, o taip pat nei Tobulumo kelio, nei Vidinės pilies, netgi nei jos "Gyvenimo" geriausių puslapių, Juo daugiau skaitome apie šv. Teresę, juo labiau mes įsitikiname, kaip tobulai jos gyvenime, lygiai kaip ir jos raštuose, stebėjimas jungėsi su veikla.[1])

Nors šv. Teresė įsteigė 17 vienuolynų moterims lygiai dvidešimties metų laikotarpyje, ji veltui praleido ketverius metus ginčams su ordinu. Jeigu mes prie šitų septyniolikos prijungsime vienuolynus vyrams, kurie buvo įsteigti jos įtakos dėka, o paskui paskaitysime basakojų vienuolių reformos istoriją, apimančią dešimtį ar penkiolika metų po jos mirties, mes susidarysime šiokį tokį supratimą apie jos įvykdytų darbų apimtį. Ir jeigu mes įsivaizduosime sąlygas, kuriose dauguma jos fundacijų buvo įvykdytos, — mes, kurie esame įpratę lengvai ir greitai keliauti, turėti pakankamai

Šv. Teresės pirmasis įsteigtas Šv. Juozapo vienuolynas Aviloje

maisto ir patogų gyvenimą, mes įsitikinsime, kad XVI šimtmečio steigėja privalėjo turėti didvyriškų dorybių labai aukštam laipsnyje.

Šv. Teresė turėjo pajėgti susidoroti su kitais mėginimais, nei XVI šimt. keliai ir užeigų namai, ir tais trikdančiais metų laikų pakitimais tarp pusiau atogrąžų karščio ir pusiau arktinio šalčio, kurie sudaro Ispanijos klimatą. Ji turėjo nugalėti atšiauriausią, griežčiausią ir kartais nepagrįsčiausią labai svarbių bei įtakingų asmenų opoziciją. Taip pat mes negalime padaryti klaidos, prileisdami, kad tas pasipriešinimas buvo blogavalis ir užsispyrėliškas. Nūdien Ispanijoje, sudarančioje apie 29 milijonus gyventojų, yra apie 50.000 vienuolių. Tačiau XVI šmt. gale, kai visos šalies gyventojų skaičius vargiai tesiekė 8 milijonus, o vien vyrų vienuolių buvo 400.000, 1570 m. gyventojų surašymas rodė, kad visų krašto gyventojų ketvirtadalis priklausė vienuolių luomui. Tad nieko nuostabu, kad kaikuriuose Ispanijos vyskupijų miestuose, kurie nebuvo ypatingai turtingi, buvo mėginama apriboti skaičių naujų vienuolynų, ypatingai, jeigu jie neturėjo donatorių ar negalėjo išgyventi iš turimų aukų.[2])

To nepaisydama, šv. Teresė tikėjo, kad vienuolynai, įsteigti be donacijų, turėjo didelę ateitį, nes jie buvo įsteigti neturto dvasioje, kuri buvo būdinga pirmykščiai karmelitų regulai. Ji nesigėdino prašyti išmaldos. Ji iš seno norėjo gyventi neturte ir ji rašė, kad "mano sąlygose galima eiti elgetauti iš meilės Dievui". Niekas tais laikais jai nepritarė, netgi jos pačios nuodėmklausis. Tiek daug buvo bepinigių vienuolynų, jie sakė, kad dvasinis gyvenimas atsidūrė žemam lygyje. Bet ji žinojo ką į tai atsakyti. Tas sumišimas, sakė ji, įvyko ne dėl jų neturto. Jų skurdas kilo dėl jų nesugebėjimo surinkti aukas. Ji buvo mačiusi ir gyvenusi turtinguose vienuolynuose ir ji galėjo savo kritikus užtikrinti, "kad įplaukų turėjimas sudaro daug didelių nepatogumų: jos yra nerimo ir netgi sumišimo priežastis". Tačiau jos priešininkai iškeldavo tiek daug įrodymų, "kad aš nebežinodavau, ką jiems beatsakyti . . . Kartais jie netgi mane įtikindavo; ta-

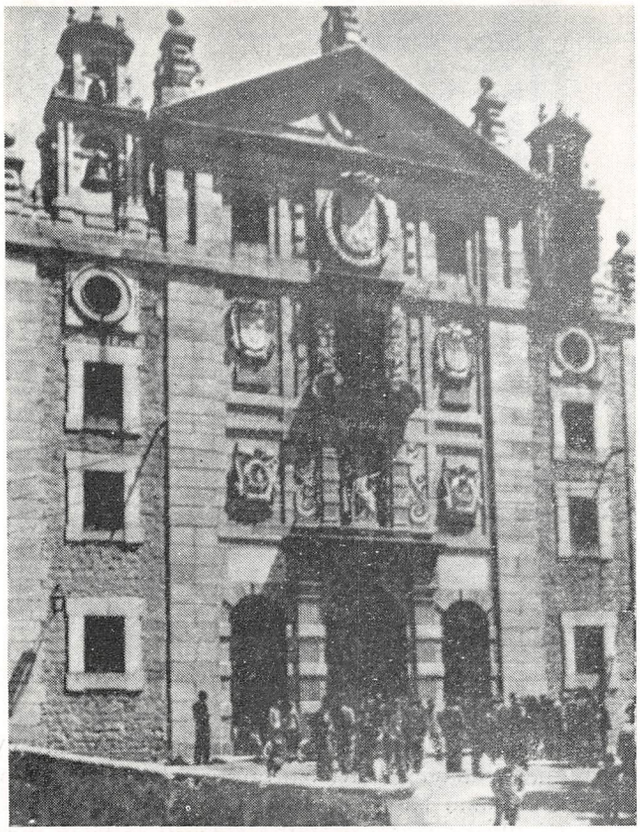

Šv. Teresės vienuolyno bažnyčia Aviloje

čiau, kai aš pradėdavau melstis, ir bežiūrėdama į Kristų, prikaltą ant kryžiaus, nuogą ir neturtėlį, aš jausdavaus negalinti pakelti minties būti turtinga. Taip aš su ašarom maldaudama, prašiau padaryti taip, kad palikčiau tokia pat beturtė kaip ir Jis".

Tokioje dvasioje ji įsteigė savo pirmąjį vienuolyną. Ji sodino ir laistė, prašydama Dievą duoti derlių. Ir Jis davė. Po dviejų metų ginčų, nesutarimų, nepabaigiamo bylinėjimos, išduotų leidimų ir atšauktų leidimų, pasipriešinimo jos pačios ordino, teologų, miesto valdybos, vyskupo, kūrijos kapitulos, pagaliau buvo įkurta šv. Juozapo bendruomenė Aviloje. Ir kai buvo įtaisytos Dievo Motinos ir šv. Juozapo statulos ir buvo pakabintas varpas, "aš pasijutau nelyginant danguje", rašė ji.

Per penkerius metus ji išbuvo tame švento neturto danguje. Ir kaip ji vėliau rašė, tai buvo patys ramiausi jos gyvenimo metai. Niekieno netrukdoma ji galėjo padaryti daug didesnę, nei anksčiau pažangą maldos srityje. Kokia pažymėtina pažanga tai buvo, mes matome iš to, kad ten bebūdama ji parašė savo pirmąją knygą — "Gyvenimą", o taip pat "Tobulumo kelią". Ji turėjo laiko galvoti apie įsteigimą kitų mažų bendruomenių, kur tokios geros sąlygos dvasiniam augimui. Ordino generolo į Ispaniją atvykimo proga ji gavo jo leidimą įsteigti daugiau vienuolynų ne tik moterims, bet ir vyrams.

Ir taip 1567 m. prasidėjo ilgas sąrašas laimėjimų, kurių kiekvienas pasiektas nugalėjus daugelį įvairių kliūčių. Sekantis vienuolynas buvo įkurtas Medinoje. Kaip anuomet, taip ir dabar, ji susidūrė su pasipriešinimu. Ji ir jos draugės turėjo vėlai nakčia įeiti į namus ir per kelias valandas prieš aušt̃ant improvizuoti koplyčią, paruoštą tą patį rytą laikyti Mišias. Išaušus rytui, ji pamatė, kad namai buvo taip apgriuvę, jog juose nebuvo įmanoma gyventi. Ji turėjo išsikelti kitur ir du mėnesius laukti ligi jie bus atremontuoti. Tas nelemtas laikas tačiau jai buvo palaimingas tuo kad tuo metu ji susipažino su būsimu savo padėjėju, "mažuoju broliu", šventuoju Jonu nuo Kryžiaus, kuris patapo josios nuodėmklausiu ir jai įkvėpė Reformos dvasią.

Panašiose sąlygose, ji steigė vieną po kito mažus vienuolynus kituose miestuose. Kelionėse po įvairias klimato zonas jos silpna sveikata žymiai pablogėjo, ypatingai dėl to meto nepaprastai blogos užeigos namų būklės. Tos užeigos ar nakvynės namai dažnai būdavo be langų, dvokią, pilni parazitų ir netgi juose būdavo laikomi gyvuliai. Taip būdavo pietuose, bet negeriau buvo ir šiaurėje, kur lyjant ar sningant, reikėjo mylių mylias važiuoti ligi rasi kokį kaimą ar galėsi persirengti, o nakčia pateksi į užeigą, kur nėra nei ugnies, nei malkų, nei maisto, o per kambario lubas šviečia dangus ir krenta lietus. Panašiai dėjosi ir su jos steigiamaisiais vienuolynais, kuriems irgi visko stigo. Vieni namai būdavo apgriuvę, kiti nesanitarinėse sąlygose, arba dideli ir šalti, ar be baldų. Labai dažnai ji pati su šluota ir šepečiu nuo ankstybo ryto ligi vėlybo vakaro triūsė, neretai kaimynų pašiepiama. Kitur gi, priešingai, ji būdavo sveikinama ir talkinama. Motinos atnešdavo savo kūdikius jai palaiminti. Susirinkusios minios ją valiavo. Pasiturį ir įtakingieji jai siūlė pagalbą bei globą.

Neturėdama nė skatiko, kaip galėjo tais sunkiais laikais ji, švelni moteris, su labai siauru veiklos ratu, įvykdyti tokį žygdarbį, pilną beveik nenugalimų kliūčių? Norint tai pilnumoje suprasti, reikia paskaityti jos pačios kuklią darbų apžvalgą, surašytą "Fundacijose".[3])

Pasaulyje ji vadinosi Teresė Sanchez de Cepeda. Ji buvo kilusi iš taurios bajorų šeimos. Turėjo tris brolius ir devynias seseris. Būdama šešerių metų godžiai skaitė šventųjų gyvenimus ir jų įtakoje su vienu broliu buvo bebėganti iš namų, kad patektų į netikėlių žemę ir ten būtų nukankinta. Mirus motinai, tėvas ją apgyvendino augustinių vienuolyne Aviloje, kur buvo auklėjama ligi 1532 m. 1533 m. ji įstojo į Įsikūnijimo vienuolyną ir priėmė amžinus įžadus. 1537 m. ją ištiko smūgis ir jo pasėkoje daugiau kaip dvejus metus išbuvo paraližuota. Įkarštis, su kuriuo buvo pradėjusi religinį gyvenimą, po kelių metų atvėso ligi tiek, kad ji prarado įpratimą melstis. 1542 m. jai pirmą kartą pasirodė Kristus, nors ji išbuvo atšalusi ligi 1555 m., kada vėl pasijuto deganti religiniu uolumu. Tuo laiku joje įsigalėjo mintis įvykdyti Karmeličių ordino reformą ir ją sugrąžinti į pirminę tyrumo bei griežtumo būklę. Tas ryžtas jai pridarė daug priešų, nemalonumų ir didelio kartėlio. Šv. Teresė visa tai pakėlė su nepaprastu kantrumu, nors ir išgyveno skausmingas vidines krizes, sukeltas jos priešų nepažaboto pykčio. 1579 m. sukeltoji audra pradėjo nurimti ir reformuotas ordinas pagaliau pradėjo atsiskirti nuo senojo kamieno ir sudaryti atskirą provinciją. Paskutiniai šv. Teresės gyvenimo metai buvo vieni pačių skausmingiausių. Begėdiškų viršininkių išmesta iš dviejų jos įsteigtų vienuolynų, ji atvyko į Albą, nusilpusi nuo bado ir nuovargio, ir ten mirė 1582 m. spalio 4 d. Ten ji buvo ir palaidota. 1614 m. buvo paskelbta palaiminta, o 1622 m. buvo kanonizuota. 1617 m. parlamento nutarimu paskelbta visų Ispanijos karalijų globėja.

Žymiausiais jo veikalais laikoma jos autobiografija (La Vida) ir "Vidinė pilis" (Castillo interior). Savo autobiografiją ji parašė nuodėmklausio įsakyta. Tik-